

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीकस्तूरिरङ्गाचार्य विरचितं
॥ श्री लक्ष्मीहयवद्नमन्त्रमालिकास्तुतिः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्री लक्ष्मीहयवदनमन्त्रमालिकास्तुतिः ॥

ओमित्यात्मानमन्तर्नियमितकरणैर्धायतां ध्यायतीहाम्
ओमित्येव स्वयं यः परिहृतविहतिं सिद्धिमाधातुकामः।
वक्त्रे वाहस्य तस्य स्तुतिमितवाक्प्रस्तुवे तन्मनूद्य -
द्वर्णाद्यस्त्रग्धराभिर्विमृदितविविधावद्यधाराभिरद्य ॥ 1 ॥

ऋग्भिः शाशस्यमानो महिमजुषि यजुष्येष जोघुष्यमाणः
साम्ना तोष्टुष्यमानो मुनिजनहृदयाब्जेषु राराज्यमानः।
नीहारोर्वीधराभा प्रतिभटरुचिभिः किञ्च बाभास्यमानः
श्रेयः स्थेयो विधत्तां मम हयवदनाभिष्यया ख्यायमानः ॥ 2 ॥

यच्छत्वच्छाच्छबोधप्रसरमिह स नश्छन्दमात्राप्रकृसा
चिद्धिच्छित्रप्रपञ्चस्थितिगतिनियतिर्मूर्धि तुङ्गस्तुरङ्गः।
भङ्गव्यासङ्गदूरप्रसृमरशरदुद्भूतराकासुधांशु -
ज्योत्स्नासच्छायविद्याविसरवितरणस्थूललक्षो वलक्षः ॥ 3 ॥

जुष्टो देव्या तयाऽव्यान्निगमसमुदयद्रोहसंरभगर्ज -
हैतेयारण्यवाहद्विषदुदितरवन्यक्विकीर्षाऽकुलस्य।
वक्त्रे वाहस्य हेषाहलहलनिनदेऽभूतपूर्वे प्रवृत्ते
भ्रान्त्वोरस्तोऽवतीर्य द्रुततरममुमाश्लिष्य या विस्मिताऽस्ते ॥ 4 ॥

सारः साम्नामुदारः सरस्तरक्रचामृद्धिरन्तर्धिदूरा
भद्रावष्टभयष्टिर्विधिनिधि यजुषां भाग्यमार्थर्वणानाम्।

अङ्गानां तुङ्गशृङ्गं लगतु मम तुरङ्गोत्तमाङ्गोऽन्तरङ्गे
सद्यो हृद्यानि पद्यान्यपि परिकलयन् विश्वविद्यानिषद्या ॥ 5 ॥

मध्येबिम्बं सुधांशोर्द्युमणिनिभमणिश्रेणिभाराजिराजत्
हारैस्तारैरुदारैरपहसितसुधासागरोत्सारिपूरैः।
वामाङ्गावासलीलाकुतुकललितयाऽप्यङ्गितः पङ्गजाक्ष्या
शङ्गातङ्गं च पङ्गं तिरयतु करुणापङ्गिलः कश्चिदर्वा ॥ 6 ॥

रुढा प्रौढासु वाचास्वपि पुरुषमतिव्यापृतिव्यास्यषोढा -
स्वाधूतान्तासु तासु प्रतिहतगतिता त्वन्नुतावाननेऽर्वन्।
इत्थं सत्यप्यहं यत्तव गुणगणनारभसंरभनिघः
स्थाने तत् येन बालोऽप्यतिविततभुजो विस्तृतिं वक्ति सिन्धोः ॥ 7 ॥

पाता पातालभूम्यम्बरतलनिलयावासजायाससारात्
यातायातानुपूर्व्यादविगतजननीर्भविभ्रान्तियोगात्।
वेद्या वेद्यावमर्शस्खलितगतियतीशानराज्यासभाज्यः
शान्ताशान्तां समृद्धिं वितरतु स मम व्याजवाजीविराजी ॥ 8 ॥

यस्मिन् विज्ञानवार्धावधिजगति पुरोज्जृभमाणेऽष्टमूर्तेः
मूर्तिः सा दक्षिणाख्या त्रिदशपरिषदा बिन्दुरालक्ष्य दक्षा।
वाणी सा पद्मसद्मप्रियतमगृहिणी काऽप्यभाणीह वेणी
पाराशर्यप्रधानोऽप्यगणि मुनिगणः पल्वलं पातु सोऽर्वा ॥ 9 ॥

वेदोद्धारोद्यतं तत्प्रदिशतु मिथुनं शार्म शर्वादिमानां
सेवाहेवाकभूमोद्यदहमहमिकाकुञ्चनद्वेषिमूर्ध्मा॑।
शीर्षेष्वाभान्ति यस्य द्विगुणमणिलताभावभाजः कटाक्षाः
कल्योत्फुल्लाम्बुजातप्रमदभरनिराकारनिस्तन्द्रदृष्टेः ॥ 10 ॥

दाक्ष्यं लक्ष्येत धातुः क्व नु खलु जगतीजालनिर्माणलीला -
रभे संज्ञाविधावप्यथ च तदुचितानेकमूर्तिप्रकृसौ।
तत्तत्कृत्यप्रपञ्चेष्वपि च दिविषदां दैत्यपाशाहतानाम्
आम्रायानां दयाद्रो यदि हयवदनो नोद्धृतिं संविदध्यात् ॥ 11 ॥

हस्तालम्बाय भूयात् स मम पथि सतां स्नस्तवृत्तस्य नित्यं
न्यस्ताशेषागमाद्धेरधिकमपि समं वस्तुनी यस्य न स्तः।
शस्तामस्तोकधीसंस्तुतिमपि जनयन् यो नयन्मोहमस्तं
न्यस्तं यस्सव्यहस्ते कलयति च मुदा पुस्तकं मस्तकेऽर्वा ॥ 12 ॥

रत्नं यत्प्रत्वाचा निरूपमसुषमाकान्तसीमन्त्तिनीनां
सीमन्ते नित्यलालं हृदयसरसिजेऽजस्त्रधार्य बुधानाम्।
दुर्घोदन्वत्तनूजाकरजलजयुगीलालनोद्यन्मृजातो
नित्यं नूत्रं हयास्यं मम कलयतु तन्निस्सपतं प्रयत्नम् ॥ 13 ॥

णत्वं यद्द्विन्नवृत्तावघटितमुपलभ्योद्यमाद्वाग्विरेमुः
ते ते नारायणाख्यामितरविबुधसाधारणीं कर्तुकामाः।
यस्मिंस्तद्योगरूप्योर्गुणमणिजलधौ पुष्कलं वर्तनं स्यात्
देवो मायाध्वोऽसौ धयतु हृदि रुजां सैन्धवो बान्धवो नः ॥ 14 ॥

कर्णावर्णोजराजन्मुकुलदलसमावर्ततोऽनर्वणो मे
प्रोर्णयास्तां ललाटे कुटिलविधिसमुक्तीर्णसङ्कीर्णवर्णान्।
वर्ण्येते यावमुष्य त्रिभुवनवपुषो व्योमपातालरूपौ
पर्णवर्वाऽप्यर्णसा वा सततमपि रुचिं पूर्णयद्विर्महद्विः ॥ 15 ॥

मण्डल्या मण्डनानां मणिगणघृणिभिर्घृणितद्योमणीनां
नीरन्ध्रं मण्डिताङ्गः सितकररुचिरे पुण्डरीके निषण्णः।
आम्रायानां शिखण्डैरवगतगरिमाखण्डिताखण्डलारिः
दण्डं पाषण्डषण्डे क्षिपतु स तरसा वाजितुण्डप्रकाण्डः ॥ 16 ॥

एकोऽग्रे लोकमात्रा सहमहितविहृत्युन्मनास्तन्मुदे यो
 नार्भीपद्मे विधातुर्जनिमपि कलयन् यो नयत्यागमांस्तम्।
 लोकास्त्रायैकमूलाक्षररुचिरकलामातृका सा यदीया
 सोसाविष्टं प्रकृष्टं घटयतु दितिजस्फोटको घोटको नः ॥ 17 ॥

प्रण्यायेनाध्वराणां मनुमयतनुमाधाय विष्वग्निर्निर्यत्
 ज्वालामालाजटालानलहुतहविषां सारमास्वाद्य चारुम्।
 गीर्वाणान्वारवाणान्नियमितकरणांस्तूर्णमाप्याय्यकामाः
 कल्प्यन्ते याजमानाः कलयतु स मुदं कोऽप्यनर्वाऽऽननेऽर्वा ॥ 18 ॥

अव्यादव्याहतार्थो धियमुपजनयन्नव्ययोव्याजवाजी
 भव्याभव्याकृताद्याकृतिमतनुत यो नामस्त्रूपद्वयस्य।
 योऽन्तर्यन्तुं च मन्तुं व्युदसितुमदिशज्जन्तुजातस्य यो वा
 कल्पान्तेऽल्पान्यलोकग्रसनसमुदितापीनतानन्दितुन्दः ॥ 19 ॥

ओदन्वन्मेखलान्ताद्वलिनिलययुतात् क्षमातलादा च लोकात्
 नालीकावासवासादवहितमनसाऽपीक्षिते स्थास्त्रुजाते।
 यादृङ्गलक्षि कश्चित् सकृदपि नमतां साध्वसध्वंसदक्षः
 भक्तानुक्रोशलक्ष्मा क्षपयतु मम हृत्क्षोभमक्षणा स वाजी ॥ 20 ॥

गीते दैतेयमोहं कलयितुमनसो यस्य हेषानुषक्ते
 प्रख्यातोदीथभक्तिं श्रितवति जनिते रोदसीरोधके द्राक्।
 देवाः सम्भ्रान्तभावा दितिजकुलमलं व्याकुलं धूतगर्वा
 गन्धर्वा मोहशेषं समजनि जगतीशेषमेषोऽवतान्माम् ॥ 21 ॥

थं किं शब्दस्य मूर्ध्नि क्वचिदितमुपश्रुत्य यत्तत्पदादि -
 ष्वप्येतद्योजयित्वा कटुरटनपटुस्वैरवाचोऽपि जन्तोः।
 सद्यः सिद्ध्यन्ति वाण्यो नमदमरशिरस्सद्म यत्पादपद्म
 ध्यानाद्राक्षासदृक्षाः कलितगुरुशिरःकम्पनाः पातु सोऽर्वा ॥ 22 ॥

वकुं सूक्तं सुधाकं प्रतिकथकवचोवीचिवेगं च हर्तुं
 कर्तुं काव्यं च भव्यं हितमपि पुरुषार्थं च तत्त्वं च वेत्तुम्।
 वाञ्छा चेन्मानसाञ्च स्फटिकमणिमयक्षमाधराभाधरीकृत्
 रोचिर्वीचीभिरारादखिलमपि जगत्प्लावयन्तं हयं तम् ॥ 23 ॥

पुष्णन् हर्षं सुराणां जनिमयमयति स्मेति नो वकुमीशे
 प्रागेवासीत्प्रमत्तासुरगृहनिकरे यत्सुराणां प्रहर्षः।
 श्रुत्याविर्भूतिहेतुः श्रवणसमुदयानन्तरेऽस्मिन्नयुक्तः
 तस्मादस्मादनन्यान् ध्रुवमवितुमसावाविरासाश्वभासा ॥ 24 ॥

एतश्वेतोऽपि राजद्रजतगिरिवराकारधिक्कारकारी
 विद्युद्विद्योतिभासोद्यदरुणकिरणोन्निद्रपद्मं वहन्त्या।
 कालिन्दीमन्दिरेन्दीवररुचिरुचिरापाङ्गधाराभिरारात्
 सिञ्चन्त्याङ्गानि देव्या सततकृतपरिष्वङ्गतोऽव्यात् तुरङ्गः ॥ 25 ॥

मञ्चीरं मञ्जुलं ते हयमुख ! मम सञ्चीवनायास्तु शिङ्गा -
 व्याजेनाम्नायवाचामनितरपरतां व्यञ्जयत्वत्पदोर्यत्।
 लग्नं तद्वारणासु द्विगुणमुनिजनस्तोमहत्पद्मनित्यो -
 ल्लासायासादितात्मद्वयमिव सविधे जाग्रदर्कस्य बिम्बम् ॥ 26 ॥

हारिद्रं किन्नु सूत्रं श्रुतितति सुदतीकण्ठभूषार्थकूसं
 स्नोतस्सारस्वतं वाङ्मयजननगिरेनिस्सृतं वेति शक्यम्।
 वक्त्रे वाहस्य वामप्रसृतितललसद्वैमसत्युस्तकान्तः
 दीव्यत्पूत्रं पवित्रं मम कलयतु शं भानुभानोः सगोत्रम् ॥ 27 ॥

श्वभ्रेष्वभ्रेभियातीन्दितितनुजनुषो भ्रामयित्वा विभिन्दन्
 शीर्णाङ्गान् कीर्णकेशान् भृशमतिरभसं पातयन् निर्जराणाम्।
 स्वाराज्यं प्राज्ययन्यो मिहिर इव हिमज्याधरादुज्जिहानः
 भाभात्यश्वास्यवामेतरकरविधृतश्वक्रराजस्स नोऽव्यात् ॥ 28 ॥

शिष्याणां चित्तभूमौ प्रचुरतरतमः कण्टकानि व्यपोह्या -

सिद्धात्यर्थं कटाक्षामृतरसविसरैश्शास्त्रबीजानि वसुम्।
निर्निद्रो ज्ञानमुद्रारुचिरकरतले दक्षिणे योऽक्षमालां

बिभ्रद्वात्यश्ववक्त्रः स हरतु नितरामंहसां संहतिं मे ॥ 29 ॥

रम्यं स्याद्विम्बमिन्दोः शरदुदितरुचेरम्बरान्निर्यदेतत्

किं वा डिण्डीरखण्डं कलशजलनिधेः किं नु वा पुण्डरीकम्।
वाग्ब्रह्मोद्घामलीलागृहमिति विबुधैरूह्यमानो हयास्ये
नोपात्तः सव्यहस्ते मम भवतु शुभालम्बनं कम्बुराजः ॥ 30 ॥

सेव्या शर्वादिसर्वत्रिदशपरिषदा शश्वदासाश्विनी श्रीः

अस्माकं या सपत्नी लसति बत शिरोऽस्याधिरूढेति सर्ष्यम्।
जेतुं तां सन्ततोदित्वरवरमहसा भाति नक्षत्रमाला

देवच्छन्दे स्थिता यं सततमपि समाराधयन्तीव सोऽव्यात् ॥ 31 ॥

नन्तुः सन्त्रासहारी दधदपि हरितां

शश्वदात्मन्यनूनां

यस्तां मूर्ध्येव नित्यं प्रकटयति हरेः

पूरुषस्यापि सत्यम्।

श्रौतीं मुख्येतरत्वावगतिमपि विशि -

ष्टाद्वितीयत्वदृष्टिं

स्पष्टीकर्तुं जगत्यां स्फुटयतु स झटि -

त्यस्मदिष्टं विशिष्टम् ॥ 32 ॥

मस्तेऽर्वन् विस्तरैः किं विहर मम मनोमन्दुरायाममन्दं

कल्पन्तेऽनुप्लवास्ते मम सततमिमे हीन्द्रियाश्वा दशाऽपि।

किं चात्रानल्पकल्पावसरविसरदुच्चावचाकारमूर्ति -

स्फूर्तिस्फीतोरुकर्मप्रगुणतृणगणश्वर्वणाय प्रणीतः ॥ 33 ॥

वस्तूरीकर्तुमर्चाविधिषु समुचितं नान्यदस्येति जानन्
कस्तूरीरङ्गनाथः स्तवमिममुपदामादिमाश्वस्य धत्ते।
यस्तूनो योऽतिरिक्तः सकलमपि च तं हृदयन्तर्थमास्मिन्
स्वस्तूलीकारधीरां वितरतु पठतां वागधीशः स बुद्धिम् ॥ 34 ॥

॥ श्री लक्ष्मीहयवदनमन्त्रमालिकास्तुतिः समाप्ता ॥